

נסיגת הפריון העקבית של ישראל מאז שנות השבעים

דן בן-דוד

פריון העבודה בישראל אינו רק מהנמוכים בעולם המפותח. הפער בין המדינות המובילות בעולם לבין ישראל גדל והולך בעקביות – יותר מפי שלושה, מאז אמצע שנות השבעים. העובד הישראלי הממוצע (יש אחוז גדול בישראל שאינם עובדים) מייצר 42 דולר בשעת עבודה. לשם השוואה, העובד האמריקאי הממוצע מייצר כמעט שלושה רבעים יותר בשעה.

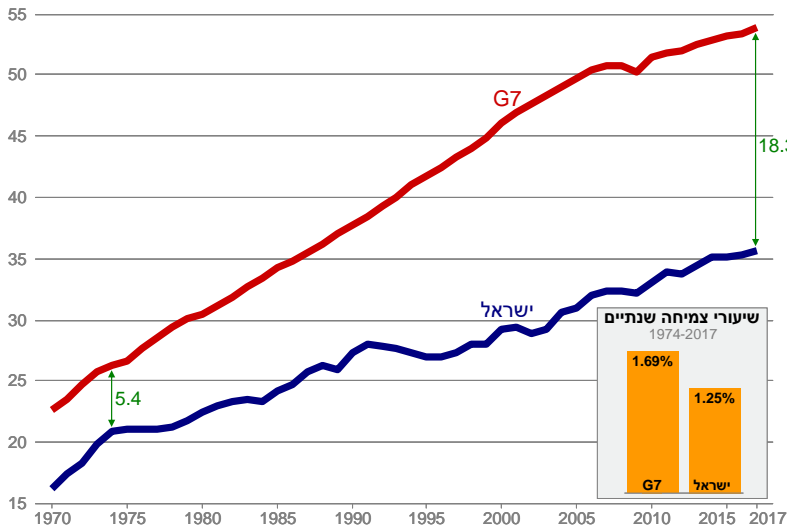
למעשה, ישראל היא סיפור של שתי מדינות במדינה אחת. חלק אחד, "הסטארטאפ ניישן" (האוניברסיטאות, ההיי טק, וכו'), נמצא במעטפת הידע העולמית, ואף מזיז אותה קדימה. אך החלק השני, הגדול וגדל של האוכלוסיה, אינו מקבל את הכלים או את התנאים הדרושים לעבודה במשק מודרני ותחרותי.

התוצאה מתבטאת לא רק בשיעורי אי-שוויון ועוני מהגבוהים בעולם המפותח אלא בפגיעה משמעותית ביכולת הצמיחה של המדינה כולה. ככל שחלק גדול מהאוכלוסיה אינו מוצא את עצמו במשק מודרני, התוצאה דומה למנוע לאומי שרץ על פחות ופחות מהצילינדרים הקיימים ומתקשה יותר ויותר לסחוב קדימה.

ככל שגדל הפער בין המדינות המפותחות לבין ישראל, כך נחצה הסף האישי של יותר ישראלים להחליט בין עזיבה לבין הישארות והשתכרות מתחת לפוטנציאל שלהם, שלא לדבר על נשיאת נטל גדל והולך. כבר ב-2017, כמחצית מהאוכלוסיה היתה כל כך עניה שהיא כלל לא שילמה מס ההכנסה, בעוד ש-92% מכלל תקבולי מס ההכנסה הגיעו מ-20% בלבד מאוכלוסיה. בעיית הפריון הנמוך נובעת מהזנחה מתמשכת של התשתיות הבסיסיות שמשרתות את כולנו. ב-1970, למשל, הצפיפות על הכבישים היתה זהה לזו של מדינות אירופה הקטנות. מאז, הצפיפות עלתה בעקביות והגיעה לפי שלושה מזו שלהן – וזאת למרות שלנו יש 40% פחות כלי רכב לנפש מהן. התשתית החשובה ביותר לעתיד המדינה היא מערכת החינוך. הידע של ילדי ישראל בתחומי יסוד (קריאה, מתמטיקה ומדע) מתבטא בהישגים במבחנים הבינלאומיים שמתחת ל-24 מבין 25 המדינות המפותחות הרלוונטיות – וזאת מבלי לכלול בכלל את הילדים החרדים שמרביתם כלל אינם לומדים לימודי ליבה מעבר לכיתה ח' ואינם משתתפים במבחנים. ההישגים של התלמידים היהודים שאינם חרדים, שחלקם גרים בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית בארץ, נמצאים מתחת למרבית המדינות המפותחות בעוד שהישגי ילדי ישראל הערבים הינם אפילו מתחת למרבית המדינות המוסלמיות. כמחצית מהתלמידים בארץ מקבלים כיום חינוך של עולם שלישי, והם שייכים לחלק שגדל הכי מהר בחברה הישראלית. לכל היותר, הם יוכלו להחזיק משק של עולם שלישי. אך משק של עולם שלישי אינו יכול לתחזק צבא של עולם ראשון – עם כל ההשלכות הקיומיות למדינה באזור האלים ביותר על פני כדור הארץ. לתשומת לבם של כל מי שמצביעים בבחירות הקרובות לפי שיקולים של בטחון לאומי בלבד. הגיעה העת לעדכן את ההגדרה.

פריון עבודה, 1970-2017

תמ"ג לשעת עבודה בדולרים של 2010

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב ותוניס: OECD, למ"ס ובנק ישראל

המפותחות לבין ישראל, כך נחצה הסף האישי של יותר ישראלים להחליט בין עזיבה לבין הישארות והשתכרות מתחת לפוטנציאל שלהם, שלא לדבר על נשיאת נטל גדל והולך. כבר ב-2017, כמחצית מהאוכלוסיה היתה כל כך עניה שהיא כלל לא שילמה מס ההכנסה, בעוד ש-92% מכלל תקבולי מס ההכנסה הגיעו מ-20% בלבד מאוכלוסיה.

בעיית הפריון הנמוך נובעת מהזנחה מתמשכת של התשתיות הבסיסיות שמשרתות את כולנו. ב-1970, למשל, הצפיפות על הכבישים היתה זהה לזו של מדינות אירופה הקטנות. מאז, הצפיפות עלתה בעקביות והגיעה לפי שלושה מזו שלהן – וזאת למרות שלנו יש 40% פחות כלי רכב לנפש מהן. התשתית החשובה ביותר לעתיד המדינה היא מערכת החינוך. הידע של ילדי ישראל בתחומי יסוד (קריאה, מתמטיקה ומדע) מתבטא בהישגים במבחנים הבינלאומיים שמתחת ל-24 מבין 25 המדינות המפותחות הרלוונטיות – וזאת מבלי לכלול בכלל את הילדים החרדים שמרביתם כלל אינם לומדים לימודי ליבה מעבר לכיתה ח' ואינם משתתפים במבחנים. ההישגים של התלמידים היהודים שאינם חרדים, שחלקם גרים בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית בארץ, נמצאים מתחת למרבית המדינות המפותחות בעוד שהישגי ילדי ישראל הערבים הינם אפילו מתחת למרבית המדינות המוסלמיות. כמחצית מהתלמידים בארץ מקבלים כיום חינוך של עולם שלישי, והם שייכים לחלק שגדל הכי מהר בחברה הישראלית. לכל היותר, הם יוכלו להחזיק משק של עולם שלישי. אך משק של עולם שלישי אינו יכול לתחזק צבא של עולם ראשון – עם כל ההשלכות הקיומיות למדינה באזור האלים ביותר על פני כדור הארץ.

לתשומת לבם של כל מי שמצביעים בבחירות הקרובות לפי שיקולים של בטחון לאומי בלבד. הגיעה העת לעדכן את ההגדרה.